

درباره تئاتر «عامدانه، عاشقانه، قاتلانه» که در برج سپید مشهد روی صحنه رفت

آینه‌ای که صورت زخمی جامعه را نشان داد

نیایش احمدی | قتل همیشه در ذهن ما با تصویری خشن آغاز می‌شود: مردی تنومند، چاقویی بلند، سایه‌ای تاریک روی دیوار و ضربه‌ای که زندگی را از بدن دیگری می‌گیرد. اما این تصویر، تنها گوشه کوچکی از واقعیت است. حقیقت قتل، اغلب از جایی آغاز می‌شود که هیچ‌کس انتظارش را ندارد؛ از آشپزخانه‌های کوچک، از خانه‌هایی که نور کمی دارند، از روابطی که آهسته‌وبی صداقرومی‌باشند، از لحظه‌هایی که کسی دیگر توان جنگیدن ندارد. واقعیت این است که هیچ انسانی از ابتدا قاتل نیست. قاتل شدن، یک فرایند است؛ حاصل مجموعه‌ای از بی‌عدالتی‌ها، تنهایی‌ها، و انهداگی‌ها، فشارهای خردکننده و ساختارهایی که ناتوان از حمایت‌اند. بسیاری از آنچه ما «جنایت» می‌نامیم، نتیجه زندگی‌هایی است که جامعه از آن‌ها روی برگردانده است. آدم‌هایی که قربانی‌اند، پیش از آنکه هیچ ضربه‌ای وارد کنند.

تئاتر «عامدانه، عاشقانه، قاتلانه» دقیقاً روایت همین زندگی‌هاست؛ زنانی که در مسیرهای متفاوت، از نقطه شروعی کاملاً عادی، قاتل شده‌اند یا خود به قتل رسیده‌اند. سازاز بیان با نگاهی ظریف و زنانه، این واقعیت را از پشت پرده‌های پنهان اجتماع بیرون کشیده و روی صحنه آورده تا بگوید: «برای دیدن خشونت، کافی است دقیق نگاه کنیم؛ همیشه نزدیک‌تر از آن است که فکر می‌کنیم».

این نمایش از ۲۳ تا ۲۴ آبان در برج سپید مشهد، سالن شهدای سلامت در هشت سانس روی صحنه رفت و

با حضور بازیگران شناخته‌شده‌ای چون رویا میرعلمی، گیتی قاسمی، نسیم ادبی و آیه کیان‌پور به اجرا درآمد. تماشاگر از نخستین لحظه ورود به سالن، میان آینه‌ها و شیشه‌هایی قرار می‌گیرد که دکور نمایش را تشکیل می‌دهند و به‌نوعی اعلام می‌کنند قرار است با حقیقتی روبه‌رو شود که هم از آن می‌ترسد و هم بخشی از آن است.

جایی میان آینه و جامعه

دکور نمایش، ساده اما پر معناست: سه آینه، چند شیشه و فیلمی دایره‌ای شکل. آن قدر ساده که در نگاه اول شاید بی‌اهمیت به نظر برسد، اما دقیقاً همین سادگی است که لایه‌های پنهان روایت را آشکار می‌کند. زنانی که داستان‌شان را تعریف می‌کنند، هر بار وارد محدوده آینه‌ها می‌شوند؛ گویی قدم در خلأ گذاشته‌اند، جایی که تنها خودشان هستند و گذشته‌شان، آنجا اعتراف راحت‌تر است، جایی که کسی قضاوت نمی‌کند. اما وقتی رو به تماشاگران می‌ایستند، پشت شیشه‌ها قرار می‌گیرند؛ شیشه‌هایی که هم آن‌ها را جدا می‌کند و هم ما را به خودمان نشان می‌دهد. تماشاگر چهره خودش را در بازتاب آینه می‌بیند و این مواجهه تصادفی نیست. نمایش، ما را به چالش می‌کشد: در پرورده‌های قتل، قربانی واقعی کیست؟ قاتل کیست؟ و ما با قضاوت‌های سربعمان چه نقشی بازی می‌کنیم؟

روایت نخست؛ عامدانه

روایت اول با بازی گیتی قاسمی، داستان زنی است که به‌عنوان نخستین زن قاتل سریالی ایران شناخته می‌شود؛ زنی که برخلاف تصور عمومی از «قاتل»، مادر دو فرزند است، سرپرست خانواده است و در فقر اقتصادی خفه‌کننده‌ای دست و پا می‌زند. او در مونولوگ‌هایش از فشارهای زندگی می‌گوید؛ فشارهایی که هر روز او را بیشتر به لبه سقوط نزدیک کرده‌اند. نمایش از او یک هیولانمی‌سازد بلکه انسانی را نشان می‌دهد که جامعه‌برایش چاره‌ای باقی نگذاشته است.

روایت دوم؛ عاشقانه

در روایت دوم با بازی نسیم ادبی، زنی از طبقه فرودست وارد صحنه می‌شود؛ زنی که گرفتار عشقی بیمارگونه به یک فوتبالیست شده و در رقابتی عشقی، هووی خود را به قتل رسانده است. اعترافات او پر از تناقض است؛ پنهان‌کاری، ترس و سردرگمی، با وجود نقش مرد در شکل‌گیری این رابطه پنهان، تنها زن قصه اعدام می‌شود؛ مرد همان روز اجرای حکم در کنار مادر مقتول وارد زندان می‌شود و هیچ‌گاه مورد بازخواست قرار نمی‌گیرد. نسیم ادبی با بازی‌اش، این زن را نه یک مجرم، بلکه انسانی آسیب‌دیده تصویر می‌کند که بیماری‌اش دیده‌نشده و عشق بیمارگونه‌اش درمان‌نشده است.

روایت سوم؛ قاتلانه

پرده سوم با بازی رویا میرعلمی، درباره زنی است ساده، زحمتکش و ساکن طبقه‌ای فراموش شده. او در شرایط دشوار اقتصادی زندگی می‌کند و روزی که برای دفاع از خود در برابر خطر تجاوز مقاومت می‌کند، همان مقاومت به قتل منجر می‌شود اما قانون او را مجرم می‌نامد. او سال‌ها در زندان می‌ماند، تا زمانی که اولیای دم رضایت دهند. این زن جمله‌ای می‌گوید که قلب سالن را می‌فشارد: «اگر مقاومت نمی‌کردم، سنگسار می‌شدم».

روایت پایانی؛ قربانی

داستان چهارم درباره زنی خبرنگار است با بازی آیه کیان‌پور؛ زنی که سال‌ها رویاترگر قتل‌های زنان بوده، اما

فرهنگ و هنر

تولیت آستان قدس رضوی در نشست صمیمانه با نویسندگان کتاب‌هایی که رهبر معظم انقلاب بر آن‌ها تقریظ نوشته‌اند:

تقریظ وظیفه نویسنده را سنگین‌تر می‌کند

عکس رضوی

دفن‌کند بلکه با آشکارسازی خیانت‌های دشمن باعث شدند که دامنه عاشورا تا قرن‌ها دامامه پیدا کند.

به گفته‌وی، دشمنان روایت‌های ناصحیح را آن طور که می‌خواهند به نسل جدید منعکس می‌کنند و نباید به آن‌ها چنین اجازه‌ای دارد. ترویج آثار ارزشمند سبب می‌شود جویندگان حقیقت به پاسخ برسند. اینکه در دانشگاه‌های مهم آمریکا، شعارهای ضدصهیونیستی سر داده می‌شود یعنی پیام مقاومت به‌سراسر جهان رسیده است.

تقریظ، قداست‌زا نیست

تولیت آستان قدس رضوی با بیان اینکه تقریظ، قداست‌زا نیست بلکه موجب می‌شود کنای از کنج کتابخانه بیرون بیاید، یادآور شد: از نقد نترسید چون جنس خوب را نقد می‌کنند و به جنس بد، لگد می‌زنند. این طور نیست که چون آقا تقریظ نوشته‌اند، بر کتاب‌ها نقدی نشود. تقریظ، وظیفه‌تان را سنگین می‌کند و اثر بعدی شما نیز بایستی فاخر باشد تا مردم تشویق به خواندنش شوند.

آیت‌الله مروی کتاب را بهترین سوغاتی برای ژانران حضرت رضا(ع)

ادبیات پایداری؛ پرچمدار ادبیات ایران

او تأکید کرد: چون موضع ما در جنگ، دفاع بوده موجب شده راه بر نگاه ضدجنگ در ادبیات پایداری بسته شود و شامل نگاه بسیط‌تری از پیروزی‌ها و شکست‌ها شود که نتیجه نهایی سال‌های دفاع مقدس برای ما پیروزی است. گنگلی بابایی یکی از نویسندگان پرکار ادبیات پایداری نیز درباره ارزشیابی آثار نسل جدید نویسندگان این حوزه به خبرنگار ما گفت: جوانان خلاق و خوش‌فکری از نسلی که جنگ را ندیده، در عرصه پژوهش، همت بلندی دارند و آثارشان قابل اتکاست و گاهی آثارشان از نظر مستندنگاری از شاهدان جنگ هم قوی‌تر است. اوافزود: البته تعداد این افراد در میان نوقلمان کم است و بیشتر آن‌ها آثاری معلق میان مستندو داستانی می‌نویسند که سبب دوگانگی اثر می‌شود.

هدایت‌الله بهبودی، نویسنده کتاب «شرح اسم» مسیر ادبیات پایداری را رو به رشد و قابل اتکا توصیف کرد و به خبرنگار ما گفت: جریان ادبیات پایداری، سبک غالب ادبی پس از انقلاب است و بی‌وقفه به راه خودش ادامه می‌دهد. تقریظ رهبر معظم انقلاب روی برخی از کتاب‌های ادبیات پایداری مانند یک سوخت برای حرکت این قطار عمل کرده که مایه مباحثات است. به گفته او، نگاه به اتفاق‌های جنگ تعمیلی در آثار ادبیات پایداری، نگاهی مبتنی بر واقعیت و حقیقت است و شاید نتوان همه دریا را در این آثار به نسل جدید نشان داد اما آن‌ها را تا حدی سیراب می‌کند. بهبودی، ادبیات پایداری را ادبیات پیشرو ایران در این مقطع زمانی خواند و افزود: نگاه غالب در ادبیات پایداری، پدیده‌های انسانی است نه نگاه قدسی یا نگاه ضدجنگ.

تقریظ رهبر معظم انقلاب به معرفی این آثار ارزشمند کمک کرده است.

تولیت آستان قدس رضوی با بیان اینکه بزرگان ما، فقها و علما در کنار کارهای فاخر علمی به نگارش قصص هم مشغول بودند و این کار نه برای تفنن بلکه برای تفکر جامعه بوده است، گفت: بسیاری از بزرگان ما کتاب‌هایی پیرامون زندگی دیگر بزرگان دارند که نه برای تفنن بوده‌و نه فراغت از کارهای علمی و فقهی‌شان بلکه از تأثیر تربیتی این کتاب‌ها آگاه بودند. یک بار خدمت مرحوم بهجت شرفیاب‌شدم، ایشان خاطراتی از علما نقل کردند و گفتند این‌ها قصه‌گویی نیست بلکه نقل این خاطرات، ترجمه آیات قرآن و روایات است.وی با اشاره به اثرات این روایت‌ها در تربیت جامعه و جهت‌دهی صحیح فکری مردم، خاطرنشان کرد: زندگی معصومین(ع) سرشار از معرفت و معنویت است و شاید مخاطب بگوید ما نمی‌توانیم به معصومین(ع) برسیم ولی وقتی زندگی نامه شهدا که تربیت یافته مکتب معصومین(ع) هستند را به جامعه منتقل کنیم مخاطب این حس را پیدا می‌کند که من هم می‌توانم و با آن‌ها حس قربایت و نزدیکی پیدا می‌کند.

اهمیت کتاب‌های خاطرمنگاری برای نسل جوان

آیت‌الله مروی با اشاره به اهمیت نگارش زندگی‌نامه شهدا، ایناگران و آزادگان گفت: گاهی به زیارت خانواده شهدا می‌روم و از اعضای خانواده می‌خواهم درباره ویژگی‌های شهیدشان بگویند چون این شهدا خصوصیات ویژه‌ای داشتند که به درجه شهادت نائل شدند. نمایانند این فضائل اخلاقی و انسانی بسیار مهم است چون در تربیت جامعه مؤثر است و شما این کار بزرگ را انجام می‌دهید، رهبر معظم انقلاب به اهمیت این کار پی بردند و با وجود همه مشغولیت‌هایی که دارند کتاب‌هایتان را خواندند و برایشان تقریظ نوشتند.

اوروبه نویسندگان مدعو تأکید کرد: شما با کتاب‌هایتان نگذاشتید که فضیلت شهدا همراه با این عزیزان دفن شود. کتاب‌های خاطرمنگاری روی نسل جدید بسیار اثرگذار بوده و کار شما جهاد تبیین است، کاری که حضرت زینب(س) و امام سجاد(ع) بعد از عاشورا انجام دادند و نگذاشتند دشمن فضیلت‌های عاشورا را

زهره کهندل | آغاز هفته کتاب، فرصتی برای رخ‌نمایی یار مهربان از پرده فراموشی است. آستان قدس رضوی برای نخستین بار، نویسندگانی که آثارشان مزین به تقریظ رهبر معظم انقلاب شده بود را به مشهد دعوت کرد تا پس از کسب فیض زیارت امام رئوف(ع)، نشست صمیمانه با تولیت آستان قدس رضوی در فروشگاه به‌نشر شعبه باب الجواد(ع) در جوار حرم مطهر رضوی داشته باشند.

این نویسندگان ترکیب سنی متفاوتی را تشکیل می‌دادند؛ از نویسندگان نسل اول و رزمندگان جبهه گرفته تا نویسندگان جوان و نوقلمانی که از دفاع مقدس هشت ساله فقط شنیده‌اند. این جلسه با هدف همفکری درباره ترویج کتاب‌خوانی و توسعه روایت‌هایی از حرم منور امام رضا(ع) برگزار شد و معاون مؤسسه حفظ و نشر آثار مقام معظم رهبری و مدیر عالی حرم مطهر نیز در آن حضور داشتند.

در آغاز برنامه مسعود فرزانه، مدیرعامل به‌نشر از اعتبار و جایگاه این انتشارات گفت که برگرفته از انتسایش به آستان مقدس رضوی است و اینکه ادبیات دفاع مقدس و پایداری از اولویت‌های نظام موضوعی آن است. او خطاب به نویسندگان حاضر در جمع گفت: در آینده‌ی نزدیک و با کمک شما عزیزان نسبت به ارائه روایت‌های امام رضایی از شهدا اقدام می‌کنیم تا شاهد انتشار گونه جدیدی از آثار در این حوزه از ادبیات سرنوشت‌ساز باشیم.

محسن مؤمنی شریف، نویسنده و رئیس پیشین حوزه هنری هم توجه به کتاب و فرهنگ از سوی تولیت آستان قدس رضوی را مغتنم شمرد و گفت: انتشارات به‌نشر در سال‌های اخیر کتاب‌های خوب و پرفروشی را منتشر کرده است به‌طوری‌که یکی از کتاب‌های این انتشارات «قصه ما مثل شد» نوشته محمد میرکیانی، به یک میلیون نسخه رسیده است. علیرضا مختارپور، نویسنده و رئیس پیشین کتابخانه ملی هم به حمایت‌های رهبر معظم انقلاب از ادبیات دفاع مقدس اشاره کرد که اگر نبود امروز خبری از دفاع مقدس باقی نمانده بود. به گفته او، دشمن از میانه جنگ سعی در تحقیر و تخریب اراده رزمندگان و سیاهمایی دفاع مقدس داشت که این دشمنی در سال‌های اخیر هم شدت گرفته است و حمایت رهبر معظم انقلاب از ادبیات پایداری سبب شده این نهال نازک به درخت تناوری تبدیل شود. مختارپور، آستان قدس رضوی را بزرگ‌ترین مجموعه مردمی ایران توصیف کرد که رفت و آمد مردم به آن، دلایل تجاری و اداری ندارد بلکه ارتباطی قلبی است که از ظرفیت همین ارتباط می‌توان برای تقویت ارزش‌های انقلاب و دفاع مقدس بهره برد.

کتابی مزین به امضای امام هشتم(ع)

راضیه تجار، نویسنده و معلم داستان نویسی، که برادرسازی در حوزه ادبیات پایداری تأکید کرد و از اهمیت نگارش داستان‌هایی مرتبط با آموزه‌های رضوی و قصه‌های حرم مطهر گفت.

حمید حسام، نویسنده و رزمنده هم حال و هوای حضورش در این جمع را به خاطره‌ای از دوران دفاع مقدس گره زد و گفت: رزمندگان جبهه در دو مقطع به محضر امام رئوف(ع) مشرف می‌شدند یک بار پیش از عملیات و یک بار پس از آن، گویی در این آبشار عنایت دل و جان می‌شستند و این جلسه برای من چنین حس و حالی دارد.

او وضعیت پایدار ادبیات مقاومت را مرون نگاه دیده‌بان حکیم وبصیر کشورمان دانست که با گشایش آفق‌هایی در این عرصه، موجبات استمرار این جریان را فراهم کردند. محمد میرکیانی، نویسنده کتاب «قصه ما مثل شد» که کتابش به بیش از یک میلیون نسخه رسیده، خواستار این شد که در ۱۴۰ز کتابخانه در سراسر کشور، کتاب‌های تقریظ شده توسط رهبر فرزانه انقلاب در قفسه جداگانه‌ای قرار داده شود تا مردم برای یافتن این کتاب‌ها، نشانی مشخصی داشته باشند. فاطمه دوستکامی، نویسنده جوانی که خاطرات شیخ زکزاکی را در حال نگارش دارد نیز از ضرورت کارویژه‌ای در حوزه معرفی آثار مغفول مانده نویسندگان حاضر در جمع گفت که آستان قدس رضوی با وجود ظرفیت‌های ملی و فراملی می‌تواند پایگاه دائمی برای رفت و آمد این نویسندگان باشد.

ساجده تقی‌زاده، نویسنده کتاب «خانوم ماه» که خودش را نویسنده نوتقریظ معرفی کرد این اتفاق را امیدآفرین خواند و با روایت خاطره‌ای از شهید شیرعلی سلطانی که پیکرش پیش از شیراز به مشهد آمد، گفت کتابش قرار بوده توسط انتشارات دیگری چاپ شود ولی در نهایت به مشهد و به‌نشر آمد و مزین به امضای امام رضا(ع) شد.

مهدی قرلی، نویسنده کتاب «روایت اول شخص از شخص اول»

عکس رضوی